

Planned Culture

SAMENWERKINGSBUNDEL CULTUURONDERWIJS

5 manieren waarop partners verbindingen kunnen leggen

De Samenwerkingsbundel cultuuronderwijs helpt je door middel van voorbeelden na te denken over hoe vorm gegeven kan worden aan samenwerking tussen scholen, bemiddelaars en culturele instellingen. Aan de hand van voorbeelden van uit de praktijk krijg je meer inzicht in de verschillende behoeftes, verantwoordelijkheden en mogelijkheden.

Jaarlijks bezoeken 1,6 miljoen basisschoolleerlingen via school een museum, dansvoorstelling of theater. In het voortgezet onderwijs maken ruim 750.000 leerlingen gebruik van de Cultuurkaart. Het ontwikkelen van een passend aanbod voor deze vraag is een gedeelde verantwoordelijkheid van scholen, instellingen en bemiddelaars. Een succesvolle samenwerking tussen deze netwerkpartners is van grote waarde voor cultuureducatie in een stad of regio. Maar waar begin je?

De experts van Planned Culture hebben via hun unieke inschrijf-, planings- en communicatieplatform veel scholen, instellingen, bemiddelaars en andere betrokkenen in het cultuurlandschap goed leren kennen. In dit stuk bundelden ze een aantal voorbeelden uit de praktijk, die in hun ogen inspireren en illustreren hoe een netwerk opgebouwd kan worden.

Deze netwerkpartners hebben verschillende mogelijkheden gevonden om verbindingen te leggen, rekening houdend met de lokale verschillen in (gemeentelijk) beleid en omgeving.

HET PEILEN VAN DE VERSCHILLENDE BEHOEFTES

Het aanbod van tentoonstellingen, voorstellingen, rondleidingen of workshops is afhankelijk van de vraag vanuit scholen, en daarmee de wensen van icc'ers, docenten en leerlingen. Het peilen van die verschillende behoeftes is dus het aangewezen vertrekpunt om je aanbod op te baseren.

De behoeftes peilen gaat op verschillende manieren: door gesprekken te organiseren met klankbordgroepen, een-op-eengesprekken te houden of eens een enquête uit te voeren onder docenten en leerlingen. We zien in de praktijk dat hoewel digitalisering in het cultuureducatie proces is toegenomen, dit aanvullend is en geen vervanger van persoonlijk contact. Online is het makkelijker om veel informatie over behoefte op te halen, te verwerken en te analyseren.

In de praktijk blijft een fysieke afspraak bij een school waardevol voor meer context bij de informatie. Belangrijk voor aanbieders en bemiddelaars; persoonlijke afspraken kunnen de ideale gelegenheid geven om het belang van cultuureducatie te benadrukken bij docenten en leerlingen.

Investeer dus tijd en middelen om zowel 'kwalitatieve' (oftewel: veel) informatie als 'kwalitatieve' (oftewel: diepgaande) informatie over de wensen van de school op te halen. Je hebt beiden nodig om draagvlak te creëren voor het te ontwikkelen aanbod.

PRAKTIJKVOORBEELD

HOE PAKT CULTUURSCHAKEL HET AAN IN DEN HAAG?

Cultuurschakel bedient als bemiddelaar bijna alle scholen in Den Haag. Cultuurcoaches fietsen de hele stad door en stellen met scholen een visie op en bespreken welke activiteiten daarbij kunnen passen. Het is letterlijk meters maken. Ook werkt Cultuurschakel met klankbordgroepen waarin docenten, aanbieders en cultuurcoaches deelnemen.

Deze aanpak geeft Cultuurschakel de mogelijkheid activiteiten aan te bieden die bewust zijn gekozen door leerlingen en daarmee passen bij hun behoefte en beleefingswereld.

“ In het praktijkvoorbeeld van Cultuurschakel vinden wij het inspirerend om te zien dat deze bemiddelingsorganisatie ervoor kiest om het komend jaar te gaan experimenteren met een online tool voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs.

Zo willen ze hen ondersteunen bij het maken van een bewuste keuze uit het aanbod. Onder de noemer ‘De stem van de leerling’ gaat deze tool ervoor zorgen dat leerlingen samen in gesprek kunnen gaan over cultuureducatie en het maken van keuzes. Met deze combinatie van persoonlijk contact en een online tool wordt een nieuw proces in gang gezet.

- Liebje

BALANS VINDEN TUSSEN VRIJHEID ÉN VERANTWOORDELIJKHEID

Het bestuur van een stad of regio geeft op verschillende manieren vorm aan hoe leerlingen met diverse vormen en disciplines van cultuureducatie in aanraking komen. De ene gemeente kiest ervoor scholen een vast menu met een afgewogen aanbod van verschillende disciplines aan te bieden, de andere streek laat de keuze vrij. De ene bestuurder heeft samenwerking tussen culturele instellingen als norm, de ander laat het al dan niet ontstaan van onderaf.

We zien dat keuzevrijheid bijdraagt aan de eigen verantwoordelijkheid van scholen. Maar volledige keuzevrijheid is niet altijd haalbaar. Zo kan het grote verschil tussen stad en regio bijvoorbeeld een rol spelen. Door het grote aantal leerlingen in een stad - in combinatie met een groot aantal aanbieders - is het eenvoudig om de keuze voor aanbod vrij te laten.

In een grotere regio met meer spreiding is het belangrijker om rekening te houden met het combineren van groepen om zo massa te creëren voor een voorstelling en is er daardoor meer regie nodig.

Naast dit soort overwegingen is het belangrijk om beleidsdoelen in het oog te houden zodat ze worden behaald. Dat kan door keuzevrijheid te scheppen binnen beleidskaders. Maar hoe pak je dit aan? We schetsen een voorbeeld hiervan: KC-R laat gedurende de schooljaren de kinderen kennis maken met alle disciplines. Binnen de kaders hebben scholen de keuze welke activiteit ze boeken en wat bij hen past. Dit principe kun je toepassen zodat je én vrijheid én verantwoordelijkheid bij scholen legt, zonder dat je afdoet aan verscheidenheid en 'efficiënt' organiseren.

PRAKTIJKVOORBEELD

HOE PAKT KENNISCENTRUM CULTUUREDUCATIE ROTTERDAM HET AAN?

“ In het praktijkvoorbeeld van KC-R vinden wij het inspirerend hoe zij de samenwerking en rolverdeling tussen partners in de stad expliciet hebben besproken en opgepakt. Het is een mooi voorbeeld van hoe instellingen elkaar kunnen versterken en inspireren.

- Patricia

Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) is de brug tussen de culturele instellingen en het onderwijs in de regio. Met als doel zoveel mogelijk Rotterdamse kinderen en jongeren met cultuuronderwijs in aanraking laten inspireert, stimuleert en motiveert dit centrum het onderwijs, culturele instellingen, beleidsmakers en bestuurders.

KC-R laat alle leerlingen uit het voortgezet onderwijs in Rotterdam een activiteit kiezen met een receptief en (inter)actief onderdeel. Vervolgens wordt deze activiteit door twee verschillende instellingen verzorgd. Door dit aanbod zo vorm te geven brengt KC-R leerlingen in aanraking met verschillende vormen van cultuureducatie en werken instellingen hierbij nauw samen. Instellingen stemmen onderling de inhoud op elkaar af, versterken en inspireren elkaar. Hierdoor is er ook aan de voorkant van het proces al afstemming over het aanbod. En komt het de diversiteit van het aanbod ten goede, zowel in disciplines als in werkvormen

STIMULEREN VAN SAMENWERKING OP ORGANISATORISCH VLAK

Samenwerken tussen instellingen zonder centrale regie vergt investering en compromissen. Raakvlakken zijn vaak makkelijker te vinden op organisatorisch vlak, dan inhoudelijk.

Wanneer organisaties ervoor kiezen samen te werken op organisatorisch vlak kan ieder haar eigen identiteit behouden, maar staat 'gemak voor de scholen' als gemeenschappelijk doel voorop. Dit gezamenlijk doel in gedachten houden, zorgt ervoor dat alle partners gedurende de samenwerking weten waarvoor ze compromissen sluiten.

Ervaring leert dat scholen het prettig vinden als aanbod en organisatie afgestemd worden en ze niet bij diverse aanbieders apart hoeven te boeken voor hun culturele activiteiten. Er ontstaan dan ook steeds meer initiatieven om scholen op een centrale plek en toegankelijke manier in te laten schrijven op alle activiteiten van verschillende aanbieders.

Zo blijft de school inhoudelijk aan zet, maar profiteren de medewerkers toch van de gebruiksvriendelijkheid en ontzorging van samenwerken.

PRAKTIJKVOORBEELD

HOE PAKKEN NETWERKPARTNERS RONDONOM CULTUUREDUCATIE IN AMSTERDAM HET AAN?

In Amsterdam stemmen scholen zelf het aanbod voor hun cultuureducatie af met diverse instellingen. Om de planning te vergemakkelijken, bieden de theaterpodia naast hun boekje met gebundeld aanbod, een gezamenlijke plek voor digitale inschrijving aan. Zo bouwen ze een netwerk met scholen waarbij ze ieder hun eigen identiteit op inhoud behouden, en samenwerken op organisatorisch vlak.

Er worden op verschillende plekken plannen gemaakt om dit soort samenwerkingen in de toekomst uit te breiden naar meer instellingen en andere disciplines. Zo kunnen samenwerkende aanbieders meer inzicht en keuze in aanbod scheppen. Want het heeft als gevolg dat scholen niet langer 10 brochures in de bus krijgen en niet meer met 10 contactpersonen van verschillende instellingen individuele afspraken hoeven te maken.

Het profijt van 1 centrale plek waar ze inschrijven, hun gehele planning inzien en een reminder voor de voorstelling krijgen is dus groot.

“ Dit voorbeeld uit de praktijk in Amsterdam vinden wij een vernieuwende aanpak waarvan we benieuwd worden naar toekomstige mogelijkheden.

- Loes

GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID SCHEPPEN

Er bestaat veel verschil in de manier waarop instellingen en bemiddelaars samenwerken. En die samenwerking en rolverdeling veranderen soms door beleidskeuzes van de overheid óf wanneer ze door betrokkenen zelf op de agenda worden gezet.

In een netwerk heeft iedereen een rol en verantwoordelijkheden. Door alle taken bij bijvoorbeeld een bemiddelaar te leggen, is er veel afstemming nodig en staan instellingen en scholen soms wat meer op afstand. Het is ook een optie om een bemiddelaar een regierol geven, maar instellingen te laten plannen en met scholen afstemmen. Door met elkaar

heldere rollen en taken te benoemen, wordt het proces meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Door de verantwoordelijkheden te delen, vergroot je de betrokkenheid bij alle partners. De school gedraagt zich minder als 'consument' en instellingen en bemiddelaars krijgen meer kennis van en begrip voor elkaars taak en rol. Evalueer de samenwerking in het netwerk met alle betrokkenen: hoe loopt het proces, wat kan anders en welke afspraken horen daarbij? Bekijk dit ook langs de lat van verantwoordelijkheid, taak en rol: hebben jullie de goede balans?

PRAKTIJKVOORBEELD

HOE PAKKEN DE NETWERKPARTNERS RONDOM CULTUUREDUCATIE IN ROTTERDAM HET AAN?

Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KC-R) experimenteert met het delen van de regie en verantwoordelijkheid met een aantal instellingen in de stad. Voorheen werd hier een cultuurmenu aangeboden waarin diverse culturele instellingen participeerden, en KC-R nam de volledige organisatie voor haar rekening.

Instellingen hebben baat bij een bemiddelaar waar scholen aanbod kunnen afnemen maar willen graag ook zelf invloed op het proces. De rolverdeling tussen bemiddelaar en culturele instelling in het proces is daarom expliciet besproken en in een pilot gebracht: een aantal instellingen doet zelf de planning en heeft contact met scholen terwijl de bemiddelaar een helder totaaloverzicht houdt. Ook de school kan meer eigenaarschap nemen door voor verschillende activiteiten zelf een datum/tijd te kiezen bij inschrijving.

METEN EN DELEN VAN RESULTATEN

E Input van scholen is belangrijk voor het maken van aanbod, maar is ook nodig om te weten hoe de activiteit uiteindelijk is ervaren door leerlingen en docenten. Evaluatie is binnen iedere stad of regio een belangrijk onderdeel van het proces van cultuureducatie. Digitalisering binnen scholen en online evaluatieformulieren dragen bij aan een stijging van het reactiepercentage. Daarnaast zijn veel steden en regio's erop gericht een eenduidige manier van evalueren te introduceren die iedere partij in het netwerk kan gebruiken. Daardoor kunnen deze goed met elkaar vergeleken worden. Vertrekken vanuit een gelijk kennisniveau bevordert de dialoog die over het aanbod gevoerd kan worden.

Wanneer boekingen centraal en digitaal kunnen worden gepland, kan er interessante informatie ontstaan, die nieuwe inzichten kan geven over voor welk aanbod er nodig is in volgende jaren. Welke disciplines zijn gekozen door welke groepen? Zijn er wijken/stadsdelen waar weinig wordt afgenomen? Hoeveel geld wordt er gemiddeld besteed? Naar aanleiding van een evaluatie kun je inhoudelijk reflecteren op je aanbod, maar je kunt ook de verhouding tussen hoeveelheid aanbod en afname vergelijken.

PRAKTIJKVOORBEELD

HOE PAKKEN DE NETWERKPARTNERS RONDONOM CULTUUREDUCATIE IN UTRECHT HET AAN?

In Utrecht is een gezamenlijke evaluatie opgesteld die scholen automatisch gemaild krijgen na hun cultuurbezoek. In veel gevallen is het e-mailadres van de contactpersoon van de groep bekend en wordt de evaluatie direct naar de begeleidende docent gestuurd. Alle informatie die al bekend is -zoals aantal leerlingen, leerjaar- is van tevoren ingevuld om het gemak te verhogen. Ook de leerlingen krijgen een eigen eenvoudige evaluatie.

“ In dit praktijkvoorbeeld van vinden wij het interessant hoe door de andere inrichting van het proces de evaluatie stadsbreed te vergelijken is. Zo krijgen aanbieders specifieke terugkoppeling van docenten en leerlingen op hun eigen aanbod. De resultaten vormen de input voor het aanbod van het nieuwe schooljaar.

- Liebje

Planned Culture

Op basis van de kennis en ervaring die de enthousiaste adviseurs van Planned Culture van het samenwerkingsveld van cultuureducatie hebben, zetten zij zich graag in om vernieuwende inzichten en recente ontwikkelingen te delen. Meer weten over het opbouwen van een netwerk tussen partners en het samenwerken ter bevordering van het cultuuronderwijs? We zijn altijd op zoek naar mogelijkheden om mensen met elkaar te verbinden. Neem gerust contact op via info@plannedculture.nl, we vinden het altijd leuk om vrijblijvend kennis te maken.